

שלושה שאכלו פרק שביעי ברכות

נא.

עין משפט גר מצוה

פא א מיי פ"ח מה"ל
ברכות הל' ז סנה
עשין ק טושיע י"ד סי'
רכס ספיק ב'
פב ב מיי פ"ח סס הל' ז
טושיע אר"ח סי' קט
ספיק ט'
ג מיי פ"ח מה"ל נדרים
הל' ז טושיע י"ד סי' רלג
ספיק ט'
פד ד ט"ע אר"ח סי' ד
ספיק יא'
זד ה ט"ע ז"ר סנין טנט
ספיק י'
פה ו ז מיי פ"ז מה"ל
ברכות הל' טו ופ"כטי
מה"ל שנת הל' ז סנה סס
טושיע אר"ח סי' קנב סטי'
ז ט'
זח ה טושיע סס ספיק ד:

תורה אור השלם

- י. יקלא פי התלקח כל היום התארקו;
- יג. יאמיר יי אל השטן יגער יי ק"ך השטן ויגער יי ק"ך הבחר בירושלם קלוזא זה אחר קלל מאש; זכריה ג ב
- ו. ולקפלי אמר נפתלי שבע רצון ומלא ברכת יי ים ודרום וקדש;
- שאו ידכם קדש וקברו את יי; תהלים קלד ב

רבינו חננאל

ואקשינו ובמדי דלא מאס
במי למי לי פולטן נילסקינין
לכד אחד ולבין. תרגמה
ו' יצחק קסקסאה, פירוש
כך שמו. [משה שאמרו
פי תהלתך].
בירושלמי לכיד מברכיין
רב הלוא אמר הוי שנתן
לתוך פיו ושבת ולא בירך
אם הוי משקין פולטן ואם
הוי אוליין סלקן לצידיין,
ר' יצחק בר מרי אמר קומי
י' אסי בר בון בשם ר' יוחנן
ואפי' אוליין פולטן דכתיב
ימלא פי תהלתך, וכשהן
בתוך פיו אין כאן מלא
תהלתך, ואי קשיא לך היכי
גניו סלקין איכא תרוצי
היבא דלא איפשר איפשר
דלא גנוי מלא ויהי תהלתך
גנוי דמלא ויהי תהלתך
גנוי דמלא ויהי תהלתך
גנוי דמלא ויהי תהלתך

וארבינו אמר אימתי לה
וכי' ותהי' טבל ועלה
אומר בעלייתו אשר קדשו
בפשותו וצונן על
הטבלתו, ואסיקא דליה
הילכתא הכי, ההתם גבי
טבלתא אפי' נחב בדרתו לא
חזי לטבול, אבל הכא וכו'
[מעיקרא גברא חזי והואיל
ואידחי אידחי]. הא דטבל
ועלה אומר בעלייתו ברוך
אקב"ל על הטבלתו. היינו
דוקא בטבלת גר דאמתי
גברא לא חזי, אבל בשאר
טבלות מברך עליהן עובר
אנן

מעיקרא גברא לא חזי. תימנה והלא תמא חזי אסור לזכך
ובקוטרם פירש דבעלי קריין אסורים בדברי תורה
ו"ל דמיידי טבילת גרים ומפני אותה טבילה הנזכר לכל שאר
טבילות לזכך לאחר טבילה וכן נצט"י שפעמים אדם צא מנית הכסא
ואין אדם ראוי לזכך עד לאחר
הטבילה והגו העס לזכך כל שאר
ברכות ידים לאחר טבילה^(ט):
אין לנו אלא ארבעה דברים.
וימנה לא משמע (כן) דפליג
ר' יוחנן והיה לה להביא דנותנו לימניה
דלמדי לכן ח"ר יוחנן ראשונים
שאלו מהו שחסייע שמאל לימין
משמע שכן היו נוהגים. ומיהו
מדהמואלים היו עושים עיטור
ועיטוף משמע שהיו מחמירים על
עלמם^(ז) והיו מזהירים בזכרון ולפיכך יש
להחמיר כזכר של צרכים:

שמיפה הוא ובזא. ירושלמי
דסוף פירקין אר"ר
חלף ששה דברים נאמרו כזכר של
צרכה מלא עיטור ומודם ושלשתן
מקרא נפתלי שבע לרון ומלא צרכה
ה' שבע עיטור לרון מודה ומלא
כמשמעו: **שמיפה** מבחויין
והדחה מבפנים. ופי' ר"י דוקא
שאלן הכוס יפה שיש צו שזירי כוסות
אלא אם הוא יפה צללו הכי שפי
דמי דלא צעין אלא שיהא כוס של
צרכה יפה: **וזכה** לשני עוולות.
פי' הרב רזי יוסף ממרשלי"א
מדהו ליה למתנז ים ודכוס רש
וכתב ירשה הרי י"ד ה"א ימיה
וציר"ד ה"א שנתלל (מנחות ד' ט'):
דלמדי צרכה נכללת (מנחות ד' ט'):
כי ציה ה' כור עולמים^(ח) (אל תקרי
צורב אלא זר וכו'): **שמאל** מהו
שחסייע לימין. כזכוס גדולות מיידי
או צראש חדש טבת שחל להיות
בשנתם שיהו חנוכה או צניסוחין
וזכך להאיך צרכה המון:
אין

אחרי לוקה לא קשיא הא בדחמרא הא בדשכרא א"ר אשי השתא דאמרת
לא רק אחריו לוקה מוימין נורקין אפילו בפני המלך: א"ר ישמעאל בן
אלישע שלשה דברים סח לי סוריא לשר הפנים^(ז). אל תמול חלוקך בשחרית
מיד השמש ותלכש יואל תמול ידך ממי שלא נטל ידיו ואל תחזיר כוס
אספרגוס אלא למי שנתנו לך מפני שחכספית ואמרי לה אסתלגנית של
מלאכי חבלה מצפין לו לאדם ואומרים אימתי יבא אדם לידי אחד מדברים
הללו וילכד אמר ריב"ל שלשה דברים סח לי מלאך המות אל תמול חלוקך
שחרית מיד השמש ותלכש ואל תמול ידך ממי שלא נטל ידיו יואל
תעמוד לפני הנשים בשעה שחוזרות מן המת מפני שאני מרקד ובה לפניך
וחרבי בידי ויש לי רשות לחבל ואי פגע מאי תקנתיה לינישוף מדוכתיה ארבע
אמות אי איכא נהרא ליעבריה ואי איכא דרכא אחרינא ליויל בה ואי איכא
גודא ליקו אחורא ואי לא ליהדר אפיה ולימא^(ח) ויאמר ה' אל השמן יגער ה' בך
וגו' עד דחלפי מיניה: א"ר יזרא א"ר אבהו ואמרי לה במתנתא תנא עשרה
דברים נאמרו בכוס של ברכה טעון הדהה ושמיפה חי ומלא עיטור ועיטוף
נוטלו בשתי ידיו ונותנו בימין ומגביהו מן הקרקע טפה ונותן עיניו בו ויש
אומרים אף משגרו במתנה לאנשי ביתו אמר ר' יוחנן אנו אין לנו אלא ארבעה
בלבד^(ז) הדהה ושמיפה^(ז) חי ומלא תנא הדהה מבפנים ושמיפה מבחוץ א"ר
יוחנן כל המברך על כוס מלא נותנין לו נחלה בלי מצרים שנאמר^(ח) ומלא
ברכת ה' ים ודרום וירשה ר' יוסי בר חנינא אומר זוכה ונוחל שני עולמים
העולם הזה והעולם הבא עיטור רב יהודה מעטרהו בתלמידים רב
חסדא מעטרה ליה בנמלי^(ו) אמר ר' חנן^(ט) ובחי^(ז) אמר רב ששת^(ח) ובברכת
הארץ עיטוף רב פפא מעטף ויחייב רב אסי פריס סורדא על רישיה^(ט) נוטלו בשתי ידיו א"ר חנינא
בר פפא מאי קראה^(ז) שאו ודיכם קדש וכרכו את ה' ונותנו לימין א"ר חייא בר אבא אמר ר' יוחנן
ראשונים שאלו שמאל מהו שתסייע לימין אמר רב אשי הואיל וראשונים איבעיא להו ולא איפשט להו
אנן

במדי דלא ממאים נמי לפקיניהו לזכ אהד: יחזור
ויאכל סוס אחר. כתי שיקריה יומר. כלומר יוסיף על קרחו וכו'^(א) וישעה
צרכה לזכולה: מי שאכל ושהה ולא ברך. (ב) לפניסה קאי אצרכת
המוציא וצרכת היין: מהו שיהזור וכו'. (ג) לאחר אכילה ושמה: הלכך.
כיון דאס נזכר צאמלע יכול לזכך
אפי' גמר סעודתו נמי יכול לזכך:
על הטבילה. חלמא אע"ג דטבל
הוא צרכה: הסס מעיקרא לא חזי.
לדוך טבילות משום קרי חס ובעלי
קריין אסורות בצרכות סהס דצבי
מורה דלמדיין צפרק מי שמתו (לע"ד)
ודחוי מעיקרא ללא דחוי הוא ולכי
מתקן הדך מצדך אכל האי מעיקרא
איחוי וכיון דגמל איחוי והואיל ולידמי
אידמי: אספרגוס. כוס שהיו שותים
בצחק עסקיין. ללמדיין לקמן
בשמעין אספרגוס ללע"ט יפה
ואוקמיין בשל יין. וסימן ללע"ט לז עין
טחול: וכ"ש לצני מעיס. קשיא היא
כלו צדחמרא קמני וכ"ש לצני מעיס:
והפניא. לקמן לרמ"מ קשה אספרגוס
של יין. וסימן רמ"מ ראש מעיס
מחמוניות: כי סינה היא. דקמני
וכ"ש לצני מעיס: ציין מיוסף. של
ג' שנים כדמתן צבצב צתרא (ד' טז).
יש משל אשתקד מיוסף של שלש שנים:
קונס יין שאני טועם. כהקדש יהא
עלי יין שאני טועם: אלא חי יין חי
שאינו מוזג: אין מפסיקין בו. אלא
שומה צבת אמת: ואין סומקין
אופו. לזכור אחריו מיד: צדחמרא.
סמיכתו צפת: צדחמרא.
צמינו אס שזכר תאניס סומכנו צתאניס
ואס של תאניס הוא סומכו צתאניס:
לוקה. צחולי: צדחמרא. לא ירוק:
צדחמרא. אס לא רק מיס הצאניס
צפיו אחריו לוקה: אפילו צפני
המתן. ירוק ואל יסתקן: סוריאל.
מלאך חשוב לזכ לפני הקציה: אל
טעול חלוקך שחרים מיד המשמ.
אלא אתה צעמך טעלה ממקוס
שהוה סס ותלנשני: כספניס. סס
חצורת צדיס: איספלגניס. סס
חצורת מלאכי חבלה: אימתי יבא
אדם לידי אחד מן הדברים הללו
וילכד. רבי ישמעאל עלה לרקיע על
ידי סס צדחמרא דמעשה מרובה:
גודא. כותל: כוס של צרכה.
צרכה המון: הדהה ושמיפה וכו'.
כולהו מפרש לכו ואולי: מן הקרקע
אס ע"ג אפרס הסב. ואס על גבי
שלחן מגביהו מן השלחן: צמסנה.
דך דורון וחסיכות: לאנשי ציפו.
לאשתו: חי. שמוגו צמיס לאחר
שנתנו כוס חי אכל לזכך עליו
חי הא חמון צמתני^(ט) אין מצרכין.
אנני חי צלע"ז פריש"ק להציאו
מן חצית לשמן: מעטרהו
בטלמידים. תלמידיו סוכבין אותו
כשהוה מצדך: צנעלי. כוסות:
וצצרכה הארץ. כשמגיע לצרכה
הארץ מוסיף עליה: מעטף. צנעליתו:
אנן

הגרות הב"ח
(א) רש"י ד"ה מי שאכל
ושהה ולא ברך אברכה
דלפניהם קאי:

גליון הש"ס
גמ' אל תמול חלוקך. מג"ח
סי' ד קפ"א:

הגרות הגר"א
[א] רש"י ד"ה יחזור וי
(וישעה צרכה לזכולה)
והפניא: [ב] שם ד"ה מכו
שיחור כי צאמלע אכילה
והיה. פ"ל (עפ"כ):
[ג] גמ' ושתק מותר מניחין
לכ"ל: [ד] שם מעטרה על
צנעלי חי אמר רב ששת עד
צרכת הארץ. פ"ל (ויכ"י
רעיו בל"ח סי' קפ"ג):

מוסף תוספות
א. בתום ר"ח יריש כתב,
ממדין על צעמן שבביל
כבוד הברכה (ולא כתב
והוי נוהרים בכולם).
ב. ובי"ח בתום ר"ח (ולא
התנתג הגר"ח והכניח
שם כתב בד"ה כמדרש
הגדה).

לענין רש"י
פריש"ק. טרי, שרק כעשוי
בגמל.

מוסף רש"י
אספרגוס. משקה הטעם.
לשמות ספיקת (דושיין טו)
לישוף. יקפון יוני עליג
ד"ה טעם. בכוס של ברכה.
לשמיכס אפנים ליפוטו שבת
טעם. חי. הינו שניטן יין מן
כוס שפכסנין עליו ואח"כ
מוניס בו מיס לחפוקי שאל
ימוגו כזכר זה ויכך כזכר
אלת וטסי כ"ב כ"ב ב"ש וכו'
ברכות).

רב ניסים גאון
ללע"ט. יפה לרמ"מ
רע. סימן הוה.
ובחלכות גדולות מפרש
לזכ לענין לטחול יפה לראש
למנים להתחונותי רע:
עשרה דברים נאמרו בכוס
של ברכת כו'. במקין בנמי
דבני מערבא אמר אמר ר'
אחא ג' דברים נאמרו בכוס
של ברכה עטור ומרוח
ומלא ושלשתן בסופו אחר
זכרו (ג) נפתלי שבע רצון
ומלא שבע עשור צדק
מרוח ומלא כמשמעו אמר
ר' חייא אם שבעתן את
מה כתוב חסן ים ודרום
ירשה אתה זוכה לירש
העולם הזה והעוה"ב:

לעשייתן. א"ר ישמעאל בן אלישע שלשה דברים סח לי סוריא לשר הפנים,
וכי מטי לברכת הגפן אין בו מים משום דלא חזי כלא מים וחרו המים וכו'.
ואמר ר' יוחנן כל המברך על כוס מלא נותנין לו נחלה בלי מצרים שנאמר מלא ברכת ה'
ים ודרום וירשה ולא עוד אלא שזוכה ונוחל ועולם הזה ועולם הבא. עיטור בתלמידים
רב חסדא מעטרה ליה בנמלי. [וכעשוי כ"ן שותיין מוזג הוא בים. עיטוף דמעטף או פריס סורדיה
ארישיה. מקבילו בשתי ידיו ואחוזו בימיניו.
רבי יוחנן מצע אפילו לזייע בשמאלו.